

Czym jest zrównoważona przestrzeń do życia?

Klasy VII–VIII
szkoły podstawowej

Zadanie można modyfikować i dostosować do możliwości i potrzeb nauczycieli i nauczycielek oraz uczniów i uczennic. O ostatecznym kształcie zadania decyduje nauczyciel/nauczycielka.

Zadanie interdyscyplinarne składa się z aktywności wprowadzającej objaśniającej cel zadania, trzech aktywności przeznaczonych na zajęcia z geografii lub przyrody, matematyki i języka polskiego oraz aktywności podsumowującej na godzinę wychowawczą. Realizacja zadania ma na celu wspólne odnalezienie odpowiedzi na pytanie: Czym jest zrównoważona przestrzeń do życia? Odpowiedź na pytanie kluczowe wprowadzi uczniów i uczennice w zagadnienia związane ze zrównoważonym transportem i przestrzenią, z odniesieniem do działań, które można zrealizować lokalnie, na poziomie szkoły oraz indywidualnie. Zadanie najlepiej zrealizować we współpracy międzyprzedmiotowej i przeprowadzić wszystkie aktywności, umożliwiając młodzieży poszukiwanie odpowiedzi w ramach różnych przedmiotów. Zadanie należy rozpocząć od aktywności 1 (wprowadzającej), a najlepszym jego podsumowaniem jest realizacja aktywności 5 (godzina wychowawcza). Najlepiej zrealizować wszystkie trzy aktywności przedmiotowe (w dowolnej kolejności), choć zadanie pozwala również na wybór jednej lub dwóch aktywności. Przed rozpoczęciem realizacji zadania zachęcamy do zapoznania się z tematyką wszystkich aktywności, zaplanowania pracy i możliwej współpracy międzyprzedmiotowej z innymi nauczycielami i nauczycielkami.

Cele zadania w języku ucznia/uczennicy

- określę czym jest zrównoważona przestrzeń do życia,
- przeanalizuję formy transportu w mojej okolicy,
- dowiem się, jakie działania może podjąć szkoła, aby stworzyć przestrzeń bardziej przyjazną klimatowi, przyrodzie i społeczności szkolnej,
- dowiem się jak stworzyć hasło reklamowe i slogan reklamowy,
- przygotowuję się do działań, które uczynią moją szkołę zrównoważoną,
- dowiem się, jakie plany dotyczące zrównoważonego transportu i budownictwa prezentuje Europejski Zielony Ład.

Kryteria sukcesu w języku ucznia/uczennicy

- wyjaśniam czym jest zrównoważona przestrzeń do życia,
- wiem, jakie zmiany można wprowadzić w transporcie, aby był bardziej zrównoważony,
- potrafię wymienić jakie działania może podjąć szkoła, aby stworzyć przestrzeń bardziej przyjazną klimatowi, przyrodzie i społeczności szkolnej,
- potrafię stworzyć hasło reklamowe i slogan reklamowy i wiem jak wpływają na odbiorcę,
- włączam się w inicjowanie zmian w szkole na rzecz tworzenia bardziej zrównoważonej przestrzeni szkolnej,
- wyjaśniam, jaki jest cel strategii Europejski Zielony Ład dotyczący zrównoważonego transportu i budownictwa na rzecz ochrony klimatu i różnorodności biologicznej.

Zagadnienia

przyroda/geografia

- transport i obserwacja i analiza terenu
- zależności pomiędzy środowiskiem a działalnością człowieka
- ekologia

matematyka

- zaokrąglanie liczb wymiernych
- obliczenia procentowe

język polski

- funkcjonalne wykorzystanie środków retorycznych oraz rozumienie ich oddziaływania na odbiorcę

godzina wychowawcza

- zrównoważona, przyjazna przestrzeń do życia
- odpowiedzialność społeczna

Załączniki

- karta pracy nr 1: Transport w naszej okolicy

(geografia)

https://bit.ly/Zl_4_kartapracy1

- instrukcja do gry

(matematyka)

https://bit.ly/Zl_4_instrukcja

- karta wyzwań

(matematyka)

https://bit.ly/Zl_4_karta_wyzwania

- karta pracy nr 2: Tworzę hasło reklamowe

(język polski)

https://bit.ly/Zl_4_kartapracy2

- karta pracy nr 3: Planujemy zrównoważoną zmianę w szkole

(godzina wychowawcza)

https://bit.ly/Zl_4_kartapracy3

Odniesienia do podstawy programowej

- geografia: I.4, I.6, I.8, II.1, II.2, II.4, II.6, II.7, II.10, III.3, III.6, III.7, III.8, IX.16), X.13), XIII.5)
- matematyka: XIV.1, XIV.2, V.5
- język polski: III. 1.1), 8).
- odniesienia do kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (perspektywa wychowawcza)

Metody nauczania

- podające: rozmowa, opis, film
- problemowe: burza pomysłów, dyskusja
- eksponujące: materiał filmowy
- praktyczne: ćwiczenia praktyczne (wykorzystaniu różnych źródeł wiedzy), gra dydaktyczna, kreatywne tworzenie hasła reklamowego, mapa myśli

Środki dydaktyczne

- VisitCopenhagen, Sustainable Copenhagen, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=Jv9DqdXZ5dY-&t=1s>,
- flipchart/duże arkusze papieru, papier, markery, przybory do pisania.

Aktywność 1 (wprowadzenie do zadania)

Rozpocznij zajęcia od pytania: Czym jest przestrzeń do życia? Pozwól chętnym uczniom i uczennicom odpowiedzieć na pytanie. Zwróć uwagę, jakie miejsca/obszary i regiony młodzież nazywa przestrzenią do życia. Następnie zaproś klasę do stworzenia wspólnej definicji przestrzeni do życia.

Narysuj na dużym arkuszu papieru lub tablicy online sylwetkę człowieka (możesz również napisać słowo „JA”). Wokół narysowanego człowieka narysuj okrąg. Powiedz klasie, że to prywatna przestrzeń do życia, np. dom (nazywając kolejne przestrzenie do życia, weź pod uwagę odpowiedzi uczniów i uczennic). Zaproś klasę, by wymieniła obszary, przedmioty i osoby, które tworzą tę przestrzeń. Możesz zwrócić uwagę także na przyrodę, zwierzęta i rośliny, które również tworzą przestrzeń do życia. Narysuj kolejne okręgi wokół pierwszego i powtórz proces burzy pomysłów (kolejnymi poziomami mogą być osiedle, miejscowość, województwo, państwo). W zależności od odpowiedzi młodzieży stwórzcie razem charakterystykę trzech–czterech okręgów. Ważne, by zwracać uczniom i uczennicom uwagę na różne elementy przestrzeni: innych ludzi, przyrodę, sklepy, usługi, drogi, budynki i oczywiście szkołę.

Gdy skończycie pracę nad wypełnianiem poszczególnych okręgów (przestrzeni), zwróć uwagę na różnorodność elementów otaczających uczniów i uczennice w ich przestrzeni do życia, na obecność innych ludzi i istot żywych. Powiedz, że każdy z nas oddziałuje na przestrzeń, w której żyje, oraz innych ludzi, organizmy żywe i krajobraz. Zarówno lokalnie, na poziomie domu, szkoły i miejscowości, jak i globalnie, na poziomie całej planety. Wyjaśnij, że do globalnych wyzwań, na które mamy wpływ lokalnie, należą klimat i różnorodność biologiczna (lub zaproś do wypowiedzi klasę – **patrz: wskazówki**), a jednym ze sposobów, by je chronić, jest dążenie do stworzenia zrównoważonej przestrzeni do życia.

Podsumuj aktywność, mówiąc o tym, że obecnie różne instytucje i państwa szukają rozwiązań prowadzących do spowolnienia lub zatrzymania zmiany klimatu oraz utraty różnorodności biologicznej, a ty zapraszasz klasę do realizacji zadania *Czym jest zrównoważona przestrzeń do życia?*, którego celem będzie dowiedzenie się, czym jest zrównoważona przestrzeń do życia, i zastanowienie się, co można zmienić we wspólnej przestrzeni do życia, by była ona bardziej przyjazna dla ludzi, przyrody i klimatu (możesz zakreślić ten okrąg, który obejmuje szkołę, i powiedzieć, że to wasza przestrzeń do działania).

Zaproponuj uczniom i uczennicom, by stworzyli **grupę projektującą zrównoważoną przestrzeń**, bardziej przyjazną ludziom, środowisku i klimatowi. Powiedz, że Komisja Europejska planuje obecnie działania mające na celu zmiany gospodarcze i społeczne prowadzące do większej zrównoważoności na poziomie Unii Europejskiej, natomiast klasa jako grupa projektantów i projektantek będzie pracowała na poziomie lokalnym. Podsumuj, czym grupa będzie się zajmowała podczas kolejnych aktywności:

- zbieranie informacji na temat tego, czym jest zrównoważona przestrzeń do życia
- projektowanie zmian w najbliższej przestrzeni, które mogą sprzyjać ochronie klimatu i przyrody
- wzmacnianie motywacji (własnej i innych) do zmian i działania na rzecz klimatu i środowiska
- zaproponowanie w szkole zmian prowadzących do stworzenia zrównoważonej szkoły (i społeczności szkolnej) w formie kolażu.

Podziękuj uczniom i uczennicom za ich wkład w aktywność. W ramach komentarza możesz zwrócić uwagę na sposób, w jaki pracowali, docenić liczbę pomysłów i chęć do działania na rzecz zmian w szkole sprzyjających środowisku naturalnemu.

Wskazówki

- Z zadaniem klasę powinni zapoznać nauczyciel lub nauczycielka prowadzący pierwsze zajęcia. Aktywność 1 połącz z jedną z kolejnych aktywności.
- W ramach kolejnych aktywności, np. podsumowania, postaraj się odwoływać do strategii Europejskiego Zielonego Ładu, by przedstawić młodzieży rodzaj i zakres działań w obszarze działań na rzecz zrównoważonego transportu i budownictwa na poziomie międzynarodowym.
- Jeżeli klasa poruszała już temat zmiany klimatu, zagrożeń różnorodności biologicznej lub ogólnie wyzwań globalnych, zamiast wprowadzenia

w tematykę wyzwań, zaprosz młodzież do burzy pomysłów i wspólną odpowiedź na pytanie: Na jakie najważniejsze wyzwania mamy wpływ lokalnie (negatywny i pozytywny)? Gdy padnie odpowiedź „zmiana klimatu” i/lub „utrata różnorodności biologicznej”, powiedz, że jednym ze sposobów, by je chronić, jest dążenie do stworzenia zrównoważonej przestrzeni do życia, a następnie kontynuuj realizację aktywności według opisu.

- Jeżeli chcesz pogłębić wiedzę na temat zrównoważonego rozwoju, wykorzystaj materiały polecane w naszym serwisie o zrównoważonym rozwoju.

Aktywność 2 (przyroda/geografia)

Wprowadź uczniów i uczennice w temat zadania, nawiązując do aktywności wprowadzającej. Zapytaj, co zapamiętali najlepiej. Czy pamiętają pytanie kluczowe (Czym jest zrównoważona przestrzeń do życia?) i to, czym będą się zajmowali w ramach zadania? Czy wszyscy rozumieją, czym jest przestrzeń do życia?

Powiedz uczniom i uczennicom, że na dzisiejszej lekcji jako grupa projektująca zrównoważoną przestrzeń będą rozmawiać o transporcie w waszej okolicy, o jego rodzajach i wpływie na środowisko. Jeżeli uważasz, że to potrzebne, wprowadź klasę w tematykę, korzystając z dodatkowego **materiału pomocniczego Zrównoważony transport i budownictwo**.

Rozdaj każdej osobie **kartę pracy nr 1: Transport w naszej okolicy** i zaprosz młodzież do krótkiej analizy okolicznego transportu. Wybierz taki obszar, który uważasz

- karta pracy nr 1:
Transport w naszej okolicy
https://bit.ly/ZI_4_kartaprac1

za odpowiedni: może to być miejscowość, gmina, dzielnica lub inny obszar, który uważasz za ciekawy. W razie trudności wyjaśnij uczniom i uczennicom niezrozumiałe pytania lub terminy. Ważne, aby dzięki wypełnionym kartom pracy zostały zebrane pierwsze informacje dotyczące transportu w okolicy.

Zaproś klasę do podzielenia się informacjami z karty pracy. Zapytaj uczestniczki i uczestników zajęć o ich spostrzeżenia dotyczące transportu w waszej okolicy. Zwróć ich uwagę na sposób wykorzystania transportu: Czy jest możliwość korzystania z transportu publicznego? Czy wasza okolica jest trasą tranzytową? Jak ten transport wpływa na waszą okolicę? Może właśnie transport jest atutem i stanowi duży udział w lokalnej gospodarce. Być może przez rozwój transportu wasza okolica straciła urok i dochody finansowe.

Podziękuj za wspólną analizę i zaproś klasę do przyjrzenia się innej przestrzeni, zwracając uwagę na transport i prośrodowiskowe rozwiązania w projektowaniu przestrzeni. Wyświetl krótki film o zrównoważonym mieście – Kopenhadze:

- VisitCopenhagen, *Sustainable Copenhagen*, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=Jv9DqdXZ5dY&t=1s>.

Po filmie zachęć klasę do podzielenia się refleksjami i odczuciami w parach. Każda osoba ma jedną minutę, by powiedzieć, jak jej się podobało zaprezentowane w materiale miasto, co ją zaniepokoiło, czy uważa, że miasto jest ekologiczne, jakie cechy świadczą, że miasto jest zrównoważone.

Niech klasa odpowie na dwa pytania w ramach podsumowania tematu zrównoważonej przestrzeni w okolicy i na przykładzie z filmu:

- Czy można powiedzieć, że mieszkanki i mieszkańcy Kopenhagi mają zrównoważoną przestrzeń do życia?
- Czy w waszej okolicy potrzeba wprowadzić zmiany takie, jak planowane przez Komisję Europejską, by stworzyć zrównoważoną przestrzeń? Czy uważacie, że te zmiany są możliwe do wprowadzenia?

Jeżeli młodzież uznała, że okolica mogłaby się stać bardziej zrównoważona, przyjazna ludziom, środowisku i klimatowi, zaproś uczestniczki i uczestników zajęć do stworzenia plakatu *Zrównoważona przestrzeń w okolicach naszej szkoły*. Podzielcie plakat na dwie części. Po lewej stronie plakatu zapiszcie cechy transportu, które zostały wymienione w kartach pracy. Zwróć uwagę uczniów i uczennic na to, jak dojeżdżają do szkoły – czy to ma związek ze zrównoważoną przestrzenią? czy do szkoły można dojechać tak, aby było przyjaźniej dla środowiska? Po prawej stronie plakatu zapiszcie zmiany, które powinny zostać wprowadzone, aby wasz teren stał się zrównoważoną przestrzenią.

Ważne, by wskazać działania, które uczniowie i uczennice mogą zastosować w swoim codziennym życiu. Ciekawe mogą być rozwiązania, których wprowadzenie będzie możliwe tylko przez władze samorządu terytorialnego, np. budowa ścieżki rowerowej, wprowadzenie ruchu jednostronnego itp. Spróbuj nakierować uczniów i uczennice na różne sposoby zmian.

Wykonany plakat powieście na ścianie w klasie w widocznym miejscu. Plakat ten może być uzupełniany na kolejnych zajęciach i wykorzystany podczas podsumowania zadania.

Wskazówki

- Podczas dyskusji głos mogą zabierać chętne osoby, które chcą się podzielić swoimi spostrzeżeniami i opinią. Jeżeli chcesz zachęcić do wypowiedzi uczniów i uczennice, którzy rzadziej zabierają głos, możesz wykorzystać piłeczkę lub inny przedmiot, który przekażesz na początku rozmowy wybranej osobie: jego posiadanie uprawnia do zabrania głosu, a po zakończeniu wypowiedzi uczestnik lub uczestniczka zajęć przekazuje go wybranej osobie.
- **Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:**
  - Jeżeli klasa jako grupa projektującą zrównoważoną przestrzeń chce pogłębić wiedzę na temat tego zagadnienia, zaproponuj współpracę nauczyciela/nauczycielce języka angielskiego. Zaproponuj wykorzystanie na zajęciach krótkiego filmu o przestrzeni miejskiej. Film oraz napisy do niego są w języku angielskim, trwa on półtorej minuty. Uczniowie i uczennice mogą obejrzeć materiał, przetłumaczyć go i uzupełnić plakat stworzony na lekcji geografii.
    - SWECO GROUP, *Urban Space for People on the Move – The Living City*, 2018, <https://youtu.be/jraXtt8jCJQ>.
  - Zaproś grupę projektującą zrównoważoną przestrzeń do zaprezentowania społeczności szkolnej swojej dotychczasowej pracy, edukując jednocześnie na temat tego, jak może wyglądać zrównoważony dojazd do szkoły. W wyznaczonym miejscu powieście plakat **Zrównoważona przestrzeń w okolicach naszej szkoły**. Grupa może stworzyć ulotki prezentujące bardziej zrównoważone sposoby dojazdu do szkoły. Zaplanujcie dyżury przy plakacie, w czasie których członkowie i członkinie grupy będą wyjaśniać innym uczniom i uczennicom, czym jest zrównoważona przestrzeń i jakie zmiany można wprowadzić w dojeździe do szkoły, by był on bardziej przyjazny dla środowiska, klimatu oraz innych uczniów i uczennic.

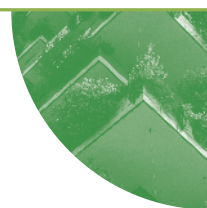
Aktywność 3 (matematyka)

Jeżeli klasa rozpoczęła już realizację zadania na innym przedmiocie, zapytaj, co zapamiętali z aktywności. Przypomnij, że ich zadaniem jako grupy projektującej zrównoważoną przestrzeń (jeżeli grupa nadała sobie nazwę, użyj jej) jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Czym jest zrównoważona przestrzeń do życia? i zachęcanie do wspólnego tworzenia przestrzeni przyjaznej dla ludzi, środowiska i klimatu.

Zaproś klasę jako grupę projektującą zrównoważoną przestrzeń do gry. Poinformuj, że dzięki udziałowi w grze poszerzą swoją wiedzę na temat działań dotyczących zrównoważonego transportu, które mogą się przyczynić do spowolnienia lub zatrzymania zmian klimatycznych, oraz działań Unii Europejskiej, które wpływają

$$\sqrt{123} \\ + -$$

- Instrukcja do gry https://bit.ly/ZI_4_instrukcja
- Karta wyzwań https://bit.ly/ZI_4_karta_wyzwania

na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, mogą zatem potraktować grę jako szkolenie przygotowujące do zaprojektowania zrównoważonej przestrzeni.

Przed rozpoczęciem gry przygotuj salę, wydrukuj zadania i przygotuj koperty z zadaniami dla drużyn (przygotuj koperty w tylu kolorach ile będzie grup). W przygotowaniu i przeprowadzeniu gry pomoże Ci **Instrukcja do gry**. Zapoznaj się z instrukcją przed rozpoczęciem gry z młodzieżą.

Przebieg gry:

1. Podziel klasę na czteroosobowe drużyny.
2. Wprowadź w tematykę gry: „Niestety, mimo wielu wysiłków i apeli ekologów mieszkańcy Ziemi nie przejęli się postępującymi zmianami klimatycznymi. Jest rok 2100, wzrost temperatury przekroczył 3°C, co prowadzi do kolejnych nieodwracalnych zmian. Wasza klasa ma możliwość cofnąć się w czasie do 2021 roku i sprawdzić, co można zrobić, by nie dopuścić do katastrofy klimatycznej. Rozwiązując kolejne zadania dowiedziecie się, co konkretnie, zgodnie z programem Europejskiego Zielonego Ładu muszą zrealizować nie tylko rządy światowe, ale też i Wy jako mieszkańcy i mieszkanki Ziemi, by nie dopuścić do nieodwracalnych zmian klimatycznych”.
3. Przeprowadź grę zgodnie z **instrukcją do gry** dołączoną do aktywności rozpoczynając od wręczenia każdej drużynie kart nr 1 i 2 z instrukcji.
4. W czasie gry uczestnicy i uczestniczki zajęć będą rozwiązywać zadania matematyczne dotyczące zrównoważonego transportu oraz dowiadywać się, jakie działania (ujęte w strategii Europejski Zielony Ład) chce podjąć Unia Europejska, by zapobiec dalszej zmianie klimatu.

Po wykonaniu wszystkich zadań zaprosz klasę jako grupę projektującą zrównoważoną przestrzeń do rozmowy o tym:

- które działania mogą zostać zaproponowane społeczności szkolnej jako potencjalne zmiany codziennych wyborów,
- jakie zmiany w przestrzeni szkolnej można przeprowadzić w najbliższym czasie.

Wnioski spiszcie na jednej kartce, którą zachowacie do ostatniej aktywności podsumowującej zadanie.

Wskazówki

- Do przeprowadzenia gry będą potrzebne koperty z zadaniami: po pięć kopert w sześciu kolorach (dla sześciu czteroosobowych drużyn) i tyle samo egzemplarzy każdego z pięciu zadań – wszystkie dostępne są w **instrukcji do gry**.
- **Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:** Zachęćcie uczennice i uczniów swojej szkoły do udziału w tygodniowym projekcie redukcji CO₂ z transportu. Każdej osobie, która zgłosi się do projektu, wręczcie (lub prześlijcie e-mailem) **kartę wyzwania**. Po upływie tygodnia zbierzcie karty wyzwania i obliczcie, o ile udało się zmniejszyć emisję CO₂ (dane do obliczeń znajdują się w karcie wyzwania). Wspólnie się zastanówcie, które zmiany mogą zostać z wami na zawsze.

Aktywność 4 (język polski)

Aby zajęcia przebiegały sprawniej, możesz wykorzystać metodę odwróconej lekcji. Tydzień przed realizacją aktywności poproś młodzież, by przygotowała się do tworzenia sloganu reklamowego – niech zgromadzi nieco informacji przed przystąpieniem do głównego zadania. Przekaż podopiecznym **kartę pracy nr 2: Tworzę hasło reklamowe** zawierającą instrukcję i poproś o uzupełnienie punktów:

1. Pomysły na zrównoważoną przestrzeń.
2. Najważniejsze informacje na temat tworzenia haseł reklamowych.

Przypomnij, by każda osoba przyniosła swoją kartę pracy na zajęcia za tydzień.

Na początku zajęć wprowadź młodzież w tematykę zadania – posłuż się aktywnością wprowadzającą. Jeżeli klasa rozpoczęła już realizację zadania na innym przedmiocie, zapytaj uczniów i uczennice, co zapamiętali z aktywności. Zapytaj, czy pamiętają, jak brzmi pytanie kluczowe. Następnie zaproś klasę do ćwiczenia metodą „pomyśl – zastanów się – zbadaj” (*think – puzzle – explore*).

Krok 1. Postaw uczniom i uczennicom wcześniej wspomniane pytanie kluczowe:

Czym jest zrównoważona przestrzeń do życia?

Krok 2. Co cię zastanawia?

Krok 3. Co chciałbyś/chciałabyś zgłębić?

Poproś, by najpierw uczniowie i uczennice sami spisali swoje odpowiedzi na wszystkie trzy pytania. Następnie zaproponuj, by w parach podzielili się swoimi odpowiedziami (każda osoba ma na to jedną minutę). Na koniec ćwiczenia zaproś kilka osób do podzielenia się odpowiedzią na każde z trzech pytań na forum klasy.

Po zebraniu odpowiedzi na pytanie kluczowe zaproś uczniów i uczennice jako grupę projektującą zrównoważoną przestrzeń do realizacji głównego działania w ramach aktywności: tworzenia haseł i sloganów reklamowych dla Komisji Europejskiej. Poproś, by każda osoba wyciągnęła swoją uzupełnioną wcześniej (punkty 1 i 2) kartę pracy nr 2. Niech uczestniczki i uczestnicy zajęć ponownie połączą się w pary.

Powiedz, że zadaniem każdej pary jest stworzenie sloganu/hasła reklamowego dotyczącego zrównoważonej przestrzeni, którą chcą stworzyć. Niech wykorzystają do tego duże arkusze papieru i wcześniej przygotowane przybory. Wraz ze sloganem para może wymyślić logo, oprawę graficzną wokół hasła/sloganu. Zaproponuj, by pary rozpoczęły pracę nad hasłem reklamowym od krótkiego przedstawienia sobie nawzajem informacji zebranych dotychczas w karcie pracy w punktach 1 i 2, a następnie wspólnie uzupełniły punkt 3, a w nim tabelę, która pomoże młodzieży uporządkować cel reklamy:

- karta pracy nr 2:
Tworzę hasło reklamowe
https://bit.ly/ZI_4_kartapraczy2

Trzy wybrane przez was pomysły na stworzenie bardziej zrównoważonej przestrzeni

Wpływ zaproponowanych trzech zmian w budynku szkoły na twoje życie i relacje z innymi osobami w szkole

Klasa ma piętnaście minut na stworzenie sloganu/hasła reklamowego wraz z grafiką. Na zakończenie zaprosz kilka chętnych par do zaprezentowania sloganu i opowiedzenia, jaką zmianę przestrzeni reklamuje.

Zachowajcie wszystkie karty pracy oraz slogany/hasła reklamowe do ostatniej aktywności podsumowującej zadanie.

Wskazówki

- Do stworzenia reklamy potrzebne będą kartki dużego formatu oraz kolorowe markery. Przygotuj materiały dla klasy przed rozpoczęciem zajęć lub poproś, by uczniowie i uczennice przynieśli swoje przybory.
- **Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:** Zaprosz grupę projektującą zrównoważoną przestrzeń do

organizacji krótkiej prezentacji dla innych klas, w ramach której młodzież wykorzysta hasła reklamowe i stworzone grafiki do opowiedzenia o zrównoważonej przestrzeni. Jest to sposób na przybliżenie innym uczniom i uczennicom tematu zrównoważonej przestrzeni, zyskanie sojuszników i sojuszniczek do wprowadzania zmian przestrzeni w szkole.

Aktywność 5 (godzina wychowawcza)

Umieść w sali (na ścianie, na tablicy) wszystkie dotychczas zgromadzone materiały: plakat *Zrównoważoną przestrzeń*, rezultaty gry matematycznej i slogany/hasła reklamowe. Pozwól klasie się przyjrzeć swojej dotychczasowej pracy. Powróć do pytania kluczowego: zapytaj grupę, jak teraz rozumie, czym jest zrównoważona przestrzeń do życia.

Zbierz w formie mapy myśli wnioski z dotychczas przeprowadzonych aktywności (jeśli wykonaliście ankietę opisaną we wskazówkach, wnioski z niej również można wykorzystać). Mapa myśli może się koncentrować m.in. wokół:

- rozwiązań związanych z transportem i zrównoważoną przestrzenią proponowanych podczas lekcji geografii
- wniosków po grze matematycznej
- pomysłów na reklamy powstałych podczas lekcji języka polskiego.

- karta pracy nr 3:
Planujemy zrównoważoną zmianę w szkole
https://bit.ly/ZI_4_kartapraczy3

Jeśli aktywności zostały przeprowadzone na wszystkich przedmiotach, wówczas można podzielić klasę na trzy grupy. Niech każda z nich stworzy własną mapę myśli do jednego zagadnienia.

Zaproponuj dyskusję na temat: Jak zmienić przestrzeń w szkole i wokół szkoły, by była ona bardziej zrównoważona? Wnioski spisujcie na flipcharcie. Niech klasa metodą głosowania wybierze pomysł na zrównoważoną przestrzeń w szkole, który chciałaby wcielić w życie.

Zaproponuj przygotowanie planu działań. Wykorzystaj do tego **kartę pracy nr 3: Planujemy zrównoważoną zmianę w szkole**. Być może uczniowie i uczennice zainspirują się dodatkowo kolażami, które zostały wykonane przez koleżanki i kolegów z młodszych klas?

W ramach zakończenia skorzystaj z metody tablicy twitterowej: uczniowie i uczennice zapisują na kartkach podsumowanie zadania interdyscyplinarnego, używając do stu czterdziestu znaków, i umieszczają kartki na tablicy. Alternatywnie możesz zaproponować wpisy np. na Jamboardzie. Uczestnicy i uczestniczki zajęć mogą dzięki temu się zapoznać z podsumowaniami innych.

Źródła i inspiracje:

- Danuta Sterna, *Uczę (się) w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2014, www.ceo.org.pl/sites/default/files/ucze-sie-w-szkole_danuta_sterna.pdf,
- *Przewodnik Zielony ład w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021, <https://globalna.ceo.org.pl/material/przewodnik-zielony-lad-w-szkole/>
- Komisja Europejska, *Europejski Zielony Ład*, Bruksela 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>.
- Komisja Europejska, *Zastanów się, zanim usiądziesz za kierownicą*, Bruksela 2017, https://ec.europa.eu/clima/citizens/climate-tips/think-you-drive_pl.

Dostęp do źródeł internetowych: listopad 2021.

Wskazówki

- Przed zajęciami można przeprowadzić ankietę online, która zbada stan wiedzy i świadomości na temat zrównoważonej przestrzeni i zrównoważonego transportu.
  1. Na ile w skali 1–5 jest ci znane pojęcie zrównoważonego transportu?
  2. Na ile w skali 1–5 jest ci znane pojęcie zrównoważonej przestrzeni do życia?
  3. Na których lekcjach poznałeś/poznałaś pojęcie zrównoważonej przestrzeni do życia:
    - ☐ geografii
    - ☐ matematyki
    - ☐ języka polskiego
    - ☐ innych.
  4. Zrównoważona przestrzeń do życia to dla mnie...
  5. Zrównoważony transport to dla mnie...
  6. Mój pomysł na stworzenie zrównoważonej przestrzeni w szkole to...
- **Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:** Zaproponuj uczniom i uczennicom realizację projektu młodzieżowego. Możesz wykorzystać w tym celu materiały i porady zebrane w artykule **Ekologiczny projekt młodzieżowy** w naszym miniserwisie **Edukacja ekologiczna**.

Niniejszy materiał powstał w ramach serii spotkań „Europa o klimacie”, którego organizatorem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Seria spotkań „Europa o klimacie” jest współfinansowana ze środków Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce oraz Unii Europejskiej.

Autorki:

Bernadetta Białek, Karolina Kryściak, Agnieszka Makowczyńska, Ewa Sak-Grzelczak, Justyna Zamojda

Redakcja językowa:

Justyna Yiğitler

Konsultacja merytoryczna:

Marta Kałużńska, Justyna Zamojda

Projekt graficzny i skład:

Zofia Herbich

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl

Warszawa 2021

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach serii spotkań „Europa o klimacie” finansowanej ze środków Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej oraz programu „1Planet4All – Razem dla klimatu!” finansowanego ze środków Unii Europejskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji.

Strona internetowa serii spotkań:

www.globalna.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/ekologiczna-szkola/europa-o-klimacie/

Wersja elektroniczna materiału jest dostępna na stronie:

https://bit.ly/Europa_ZI_4

Fot. Jose Maria Sava/Unsplash